

1. Podstawowe zagadnienia z zakresu finansów publicznych

1.1. Pojęcie finansów publicznych

ĆWICZENIE 1

Porównaj definicję finansów publicznych z podręcznika „Podstawy finansów publicznych” z definicjami pochodzącymi z innych źródeł (np. encyklopedia, https://mfiles.pl/pl/index.php/Finanse_publiczne). Poniżej wpisz definicję, która jest dla Ciebie najbardziej zrozumiała. Wpisz również tytuł publikacji lub adres strony internetowej, z której ta definicja pochodzi.

.....

.....

.....

.....

ĆWICZENIE 2

Wyjaśnij, na czym polegają wymienione w lewej kolumnie tabeli procesy zachodzące w sektorze finansów publicznych.

Nazwa procesu finansów publicznych	Charakterystyka
1. Gromadzenie środków publicznych	
2. Wydatkowanie środków publicznych	
3. Finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa	

ĆWICZENIE 3

Uzupełnij zdania.

1. Dochody publiczne, środki z Unii Europejskiej i z innych źródeł zagranicznych, przychody publiczne oraz przychody jednostek sektora finansów publicznych tworzą
2. Środki publiczne się na wydatki publiczne, a także na rozchody publiczne.

3. Zobowiązania pożyczkowe zaciągane na pokrycie wydatków i rozchodów publicznych zwiększają dług
4. Zwiększenie długu publicznego jest ograniczone dopuszczalnym

1.2. Podstawy prawne funkcjonowania finansów publicznych

ĆWICZENIE 4

Poniżej podane zostały przepisy regulujące finanse publiczne w Polsce. Zaznacz poprzez otoczenie kółkiem litery najważniejszy akt prawny regulujący finanse publiczne w Polsce.

- A. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
- B. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
- C. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego

ĆWICZENIE 5

Wpisz poniżej pozostałe ustawy (oprócz ustawy z ćwiczenia 4 punkt C) regulujące finanse samorządów terytorialnych w Polsce.

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....

ĆWICZENIE 6

Rozstrzygnij, które z wymienionych poniżej zagadnień uregulowane są w Konstytucji RP, a które w ustawie o finansach publicznych, a następnie wpisz litery stojące przy poszczególnych zagadnieniach do odpowiedniego wiersza.

A. zasady i tryb kontroli procesów związanych z gromadzeniem i rozdysponowaniem środków publicznych; **B.** zasady zarządzania długiem publicznym; **C.** sposób gromadzenia i wydatkowania środków finansowych na cele publiczne; **D.** zasady funkcjonowania jednostek sektora finansów publicznych; **E.** zasady i tryb sporządzania budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.:

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych:

1.3. Funkcje finansów publicznych

ĆWICZENIE 7

Połącz funkcje finansów publicznych z odpowiadającymi im charakterystykami i wpisz pary (cyfra + litera) do wiersza pod tabelą.

Funkcja finansów publicznych	Charakterystyka
1. Fiskalna	A. Polega na wykorzystaniu dochodów i wydatków publicznych do utrzymania stabilnej sytuacji gospodarczej poprzez ograniczenie bezrobocia i inflacji oraz na zapewnieniu wysokiego tempa wzrostu gospodarczego.
2. Redystrybucyjna	B. Polega na oddziaływaniu państwa na gospodarkę i społeczeństwo poprzez odpowiednio dobrane bodźce finansowe.
3. Stymulacyjna	C. Polega ona na tym, że państwo poprzez odpowiednią redystrybucję dochodów publicznych może korygować pierwotny podział dochodów między obywatelami i przedsiębiorcami i osiągać w ten sposób założone cele społeczne i gospodarcze.
4. Stabilizacyjna	D. Polega na dostarczaniu informacji o stanie gospodarki oraz kontrolowaniu działań organów władzy publicznej.
5. Kontrolna (informacyjna)	E. Polega ona na tym, że poprzez gromadzenie dochodów publicznych państwo i inne podmioty publiczne zapewniają sobie środki finansowe na wykonanie ich ustawowych zadań.

ĆWICZENIE 8

Dla każdego działania państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, wymienionego w lewej kolumnie tabeli, wpisz w prawej kolumnie nazwę zastosowanej funkcji finansów publicznych.

Działanie	Nazwa funkcji
1. Program „Rodzina 500 plus” gwarantuje regularne wsparcie dla rodziców i osób samotnie wychowujących dzieci. Ma przyczynić się również do zwiększenia dzietności.	
2. Dla osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy mogą być przyznane jednorazowe dotacje na podjęcie działalności gospodarczej.	
3. Gminy gromadzą środki pieniężne z tytułu wpłat podatku od nieruchomości od właścicieli tych nieruchomości.	

ĆWICZENIE 9

Na podstawie własnych obserwacji oraz informacji pochodzących ze środków masowego przekazu wypisz po dwa przykłady zastosowania wymienionych poniżej funkcji finansów publicznych.

1. Funkcja fiskalna:

.....

.....

2. Funkcja redystrybucyjna:

.....

.....

3. Funkcja stabilizacyjna:

.....

.....

1.4. Finanse publiczne a gospodarka

ĆWICZENIE 10

Wpisz poniżej definicję inwestycji publicznych.

.....

.....

.....

ĆWICZENIE 11

Oceń prawdziwość poniższych zdań i wstaw znak X we właściwej kolumnie tabeli.

Zdanie	Prawda	Falsz
1. Wysoki poziom płacy minimalnej powoduje zwiększenie bezrobocia, ale i relatywnie wyższe zarobki osób pracujących.		
2. Niski poziom płacy minimalnej skutkuje niskim poziomem bezrobocia oraz niskimi zarobkami zatrudnionych osób.		
3. Dobra kondycja finansów publicznych, czyli zmniejszenie długu publicznego, powoduje zwiększenie obciążeń odsetkowych państwa.		
4. Dobra kondycja finansów publicznych przyczynia się do niskiej inflacji.		
5. Dobry stan finansów publicznych w dłuższym okresie czasu wpływa na zmniejszenie poziomu zatrudnienia.		

ĆWICZENIE 12

Uzupełnij prawą kolumnę tabeli, wpisując możliwe skutki podjętych decyzji, wymienionych w lewej kolumnie.

Decyzja	Możliwe skutki
1. Obniżenie stawek podatkowych dla przedsiębiorców	
2. Przedsiębiorcy realizują nowe inwestycje	
3. Zasiłki przyznane przez państwo dla osób bezrobotnych	
4. Ulgi i zwolnienia dla przedsiębiorców, którzy tworzą nowe miejsca pracy	

1.5. Polityka fiskalna państwa

ĆWICZENIE 13

Odpowiedz na pytania.

1. Na czym polega aktywna polityka fiskalna państwa?

.....
.....
.....

2. Na czym polega pasywna polityka fiskalna państwa?

.....
.....
.....

3. Jakie skutki powoduje wzrost płacy minimalnej w gospodarce?

.....
.....
.....

4. Jak wpłynie na decyzje przedsiębiorców obniżenie stawek podatku od dochodów?

.....
.....
.....

5. Jakie decyzje może podjąć państwo w przypadku wzrostu liczby bezrobotnych, aby utrzymać stabilność wydatków osób pozostających bez pracy?

.....
.....
.....

ĆWICZENIE 14

Rozstrzygnij, które z wymienionych instrumentów polityki fiskalnej wykorzystywane są do prowadzenia polityki ekspansywnej, a które do prowadzenia polityki restrykcyjnej, a następnie wpisz litery stojące przy poszczególnych instrumentach w odpowiednie miejsce.

A. obniżenie stawek podatkowych; **B.** obniżenie składek na ubezpieczenia społeczne; **C.** zwiększenie wydatków publicznych; **D.** zmniejszenie zakresu robót publicznych; **E.** podwyższenie składek na ubezpieczenia społeczne; **F.** podwyższenie stawek podatkowych; **G.** zwiększenie zakresu robót publicznych; **H.** zmniejszenie wydatków publicznych

Polityka ekspansywna:

Polityka restrykcyjna:

ĆWICZENIE 15

1. Zapisz poniżej, co to są automatyczne stabilizatory koniunktury.

.....
.....

2. Podaj trzy przykłady instrumentów polityki fiskalnej automatycznie stabilizujących koniunkturę gospodarczą.

.....
.....

1.6. System budżetowy

ĆWICZENIE 16

Odpowiedz na pytania.

1. Co to jest system budżetowy?

.....
.....
.....

2. Co to jest budżet państwa?

.....
.....
.....

3. W jakim akcie prawnym znajdują się najważniejsze normy prawne dotyczące funkcjonowania systemu budżetowego w Polsce?

.....
.....
.....

ĆWICZENIE 17

Uzupełnij zdania.

1. Jednostki sektora finansów publicznych podlegają organom władzy państwowej oraz organom władzy

2. Jednostki tworzące sektor rządowy wykonują zadania z zakresu finansów publicznych należące do

3. Jednostki tworzące sektor samorządowy wykonują zadania z zakresu finansów publicznych należące do jednostek

ĆWICZENIE 18

Ocen prawdziwość poniższych zdań i wstaw znak X we właściwej kolumnie tabeli.

Zdanie	Prawda	Fałsz
1. Budżet państwa to najważniejszy plan finansowy państwa.		
2. Rok budżetowy to okres dwunastu miesięcy, który nie zawsze pokrywa się z rokiem kalendarzowym.		
3. Ustawa budżetowa jest podstawą funkcjonowania gospodarki finansowej państwa w danym roku budżetowym.		
4. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest to wieloletni plan dochodów i wydatków tej jednostki.		
5. Zgodnie z Konstytucją RP budżet państwa jest uchwalany w formie ustawy budżetowej.		
6. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest zatwierdzany przez organ rządowy.		
7. Uchwały budżetowe stanowią podstawę funkcjonowania gospodarki jednostek samorządu terytorialnego w danym roku budżetowym.		
8. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest to roczny plan dochodów i wydatków z wyłączeniem przychodów i rozchodów tej jednostki.		
9. Budżet państwa określa między innymi prognozowane dochody i wydatki.		
10. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego przyjmuje w drodze uchwały budżet jednostki samorządu terytorialnego.		

ĆWICZENIE 19

Rozstrzygnij, które jednostki sektora finansów publicznych należą do sektora rządowego, a które do sektora samorządowego, i wstaw znak X w odpowiedniej kolumnie.

Jednostki sektora finansów publicznych	Jednostki sektora rządowego	Jednostki sektora samorządowego
1. Uczelnie publiczne		
2. Państwowe instytucje kultury		
3. Samorządowe zakłady budżetowe		
4. Narodowy Fundusz Zdrowia		
5. Agencje wykonawcze		
6. Jednostki samorządu terytorialnego: gminy, powiaty, samorzady województw oraz ich związki		
7. Zakład Ubezpieczeń Społecznych		
8. Instytucje gospodarki budżetowej		
9. Państwowe jednostki budżetowe		
10. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego		
11. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne		
12. Samorządowe instytucje kultury		

1.7. Finanse państwa a finanse jednostek samorządu terytorialnego

ĆWICZENIE 20

Znajdź podobieństwa i różnice w przedstawionych przykładach, opisujących finanse państwa oraz finanse jednostek samorządu terytorialnego.

1. Najważniejszym źródłem prawa dla finansów publicznych jest Konstytucja RP. Uszczegółowienie zawartych w niej przepisów znajduje się w ustawie o finansach publicznych. Przepisy tej ustawy regulują finanse państwa, jak również finanse jednostek samorządu terytorialnego. Finanse jednostek samorządu terytorialnego są uregulowane także w ustawie o samorządzie gminnym, ustawie o samorządzie powiatowym, ustawie o samorządzie województwa oraz w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Podobieństwa:

.....

Różnice:

.....

2. Z budżetu państwa finansowane są zadania publiczne państwa, do których należy m.in. szkolnictwo wyższe. Z budżetu gminy finansowane są zadania publiczne o znaczeniu lokalnym, do których należy utrzymanie przedszkoli i szkół podstawowych. Wydatki budżetu państwa przeznaczone są na wykonywanie zadań państwa na terenie całego kraju. Z budżetu jednostki samorządu terytorialnego finansowane są wydatki z zakresu zadań własnych tej jednostki o znaczeniu lokalnym.

Podobieństwa:

.....

Różnice:

.....

3. Plan dochodów i wydatków państwa jest określany w ustawie budżetowej. Plan dochodów i wydatków jednostek samorządu terytorialnego jest określany w uchwale budżetowej. Plan dochodów budżetu państwa, jak również plan dochodów budżetu jednostek samorządu terytorialnego stanowi ich prognozę. Plan wydatków budżetu państwa, jak również plan wydatków budżetu jednostek samorządu terytorialnego stanowi ich nieprzekraczalny limit.

Podobieństwa:

.....

Różnice:

.....

4. Podatki i opłaty stanowią dochody budżetu państwa tylko w tej części, która zgodnie z ustawami nie stanowi dochodów jednostek samorządu terytorialnego oraz przychodów państwowych funduszy celowych i innych jednostek sektora finansów publicznych. Przykładem są wpływy z podatku dochodowego. Jednostki samorządu terytorialnego partycypują z budżetem państwa w podziale wpływów osiąganych z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

Podobieństwa:

Różnice:

ĆWICZENIE 21

Oceń prawdziwość poniższych zdań i wstaw znak X we właściwej kolumnie tabeli.

Zdanie	Prawda	Falsz
1. Źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego określa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.		
2. Wpływy z tytułu podatku VAT stanowią dochody jednostek samorządu terytorialnego.		
3. Jednostki samorządu terytorialnego partycypują z budżetem państwa w podziale wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.		
4. Podatek dochodowy od osób prawnych stanowi wyłącznie dochód budżetu państwa.		
5. Źródła dochodów budżetu państwa dzieli się na dochody podatkowe, dochody niepodatkowe oraz dochody budżetu środków europejskich.		
6. Podatki i opłaty stanowią wyłącznie dochody budżetu państwa, a nie – budżetów jednostek samorządu terytorialnego.		

ĆWICZENIE 22

Odpowiedz na pytania.

1. Jakie wydatki finansowane są z budżetu państwa?

.....

.....

.....

2. Jakie wydatki finansowane są z budżetu jednostki samorządu terytorialnego?

.....

.....

.....

3. Czy jednostka samorządu terytorialnego może udzielić pomocy finansowej innej jednostce samorządu terytorialnego w przypadku klęski żywiołowej?

.....

.....

4. Czy subwencje i dotacje budżetu państwa mogą być przeznaczane dla jednostek samorządu terytorialnego?

.....

.....